

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

Uitwerking en foto's Willemein, coördinator team Insecten Natuurlijk Delfland.

Nederlandse naam: Kijkgaatje

Latijnse naam: *Monopis laevigella*

Orde: Lepidoptera; familie: Tineidae (echte motten); geslacht: *Monopis*

De wetenschappelijke naam van de soort is voor het eerst als *Tinea laevigella* geldig gepubliceerd door Denis & Schiffermüller in 1775.

Naam: Een kijkgaatje is de lens waarmee door deuren gekeken kan worden, verwijst naar de ronde vlek op de voorvleugel.

In Engeland wordt hij Skin moth (huidmot) genoemd.

Verspreiding over de aarde: De soort komt verspreid voor over het Palearctisch (grotendeels geheel Europa, Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Noord-, Centraal- en Oost-Azië) en Nearctisch gebied (Noord-Amerika). Het kijkgaatje is in Nederland een vrij algemene soort. Hij komt er vooral voor in de kuststrook en in bossen in het binnenland. In België is de soort niet algemeen. In Slovenië is het nog niet geregistreerd, maar gezien het feit dat het in alle buurlanden voorkomt, is het waarschijnlijk eenvoudigweg over het hoofd gezien. De afwezigheid ervan op sommige eilanden in de Middellandse Zee kan echter reëel zijn.

Verwante soorten: Ik las dat er ook nog andere kijkgaatjes zijn, zoals: het witvlekkijkgaatje (*Monopis weaverella*), vergeten kijkgaatje (*Monopis neglecta*), geel kijkgaatje (*Monopis obveilla*), crème kijkgaatje (*Monopis crocicapitella*) en egaal kijkgaatje (*Monopis imella*).

Ei: onbekend

Rups: De rups heeft een bruine kop met donkere randen. De prothorax is licht geel. Het lijf is wit, en heeft onduidelijke wratten (pinacula).

De larve maakt een zijde achtige tunnel en webachtig spinsel waarvan uit hij zich met allerlei voedsel van dierlijke herkomst zoals organisch materiaal in vogelnesten, in vachten en verenkleden van kadavers van vogels en zoogdieren, soms voorraden van gedroogd dierlijk materiaal en ook in uilenballen. Deze soort zou de meest gevonden soort zijn in vogelnesten. Wordt ook wel eens binnen aangetroffen op dierlijke voedselproducten. Bijzonder is dat de larven op onderstaande link leefde op schapenhoorn.

Foto rups: <https://www.ukmoths.org.uk/species/monopis-laevigella/larva/>

Foto koker: <https://waarneming.nl/observation/293390215/>

Popstadium: onbekend hoelang het popstadium duurt; nog geen foto van het popstadium.

Imago: De voorvleugellengte van de vlinder bedraagt tussen de 5 en 10 millimeter. De spanwijdte is 13-20 mm. De adult heeft witte tot koperachtig gekleurde beharing op de kop. De voorvleugels zijn grijs met een paarsachtige gloed met gespikkelde witte tot donkerbruine vlekken met een koperachtige glans. Witte vlek in het midden van de voorvleugel, richting de basis. Soms ook een witte vlek nabij de tornus. Franje licht geblokt met een donkere rand. De achter vleugels zijn donkerbruin. Let op mogelijke verwarring met witvlekkijkgaatje (*Monopis weaverella*). Mogelijk nuttige kenmerken van gewoon kijkgaatje (*Monopis laevigella*) zijn; de donkere 'v' die de frons op het hoofd omlijnt, de donkere gebogen omtrek van de achterste rand van het hoofdkapsel die zichtbaar is door het transparante geelachtige prothoracale schild, en de witachtige middenlijn die het prothoracale schild scheidt.

De adult vliegt van mei tot in september/oktober en is actief in de schemering en in de nacht. Er kunnen 2 generaties voorkomen.

De vlinders komen af op licht.

Op de Duitse site: https://lepiforum.org/wiki/page/Monopis_laevigella staat meer informatie over o.a. de geslachtsdelen van de vlinders.

Overwinteren: Als rups van december tot maart

Mijn experiment:

Ik heb eind oktober geholpen bij het uitpluizen van uilenballen uitpluizen. In 1 van de uilenballen van een kerkuil trof ik naast een pissenbed ook de restanten van een kever (een meikever of zoiets) aan terwijl kerkuilen geen insecten eten. Ook stuitte ik in een uilenbal van een ransuil op een voor mij onverwachte vondst. Tussen de haartjes van de muizen begon het te leven. Er bleken rupsen in de braakballen te leven. Wij dachten dat het ging om de rupsen van de nachtvlinder Roomtipje (*Trichophaga tapetzella*), vroeger ook wel tapijtmot genoemd. Het roomtipje is een zeldzame vlinder.

Ik heb wat rupsen met muizenhaar in een potje mee naar huis genomen. (Ik ging ze uiteraard wel ver van mijn wollen kleding houden. Je weet maar nooit wat ze nog meer eten.) Ik vind het verbazing wekkend dat de rupsen kunnen leven van deze droge stoffen. Kennelijk halen ze hun vocht uit de omgeving.

Ook vind ik het bijzonder dat braakballen, die geformeerd zijn in de zure maagsappen voor deze larven eetbaar zijn. De maagsappen van de kerkuil hebben een zuurgraad van pH-4 en ransuilen hebben een nog lagere zuurgraad en wel van pH-2,5, las ik op de site van de vogelbescherming. Kennelijk hebben deze beestjes geen last van de zuren die, naar ik aanneem, nog op de haren in de braakballen zitten.

Op 21 november zag ik dat de kleine rupsjes intussen waren verpopt en vlinders waren geworden.

Foto's maakten duidelijk dat het niet om het zeldzame roomtipje ging maar om de algemene nachtvlinder: Kijkgaatje (*Monopis laevigella*).

Ik heb ze geprobeerd buiten uit te zetten, maar de vlinders kropen weer tussen de muizenharen, bovendien was het buiten behoorlijk fris.

Ik heb daarom besloten om te kijken of ik een volgende generatie kan kweken. Ik had daarvoor dierlijk materiaal nodig. Honden- en kattenharen leken mij niet geschikt, wegens anti-vlooienmiddelen. Ik heb veertjes van de vogels van mijn buurvrouw gekregen.

Om te voorkomen dat ze ontsnappen heb ik ze in een glazen pot zitten met een stoffen bovenkant. Eerst bijeengehouden door een elastiek. Maar omdat elastiekjes soms hun rek

verliezen, waardoor de motten in huis kunnen gaan rondvliegen, heb ik nu met een metalen deksel waaruit het midden is verwijderd en hij de stof op de pot houdt.

metalen deksel en stof op de glazen pot.

Gebruikte bronnen:

Boeken: -

Websites:

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Kijkgaatje>

<https://www.microvlinders.nl/soorten/species.php?speciescode=120180&p=2>

<https://www.ukmoths.org.uk/species/monopis-laevigella/>

https://www.nederlandsesoorten.nl/linnaeus_ng/app/views/species/nsr_taxon.php?id=16782

[3](#)

meer info:

https://lepiforum.org/wiki/page/Monopis_laevigella

https://en.wikipedia.org/wiki/Monopis_laevigella

statistieken in Nederland: <https://waarneming.nl/species/25548/statistics/>